

Transnationaal georganiseerde criminaliteit in het Caribisch deel van het Koninkrijk

Een gedeeld probleem?

Transnationaal georganiseerde criminaliteit in het Caribisch deel van het Koninkrijk

Een gedeeld probleem?

Position paper voor het rondetafelgesprek van de commissie Koninkrijksrelaties op 3 april 2024

Introductie

Al sinds jaar en dag is bekend dat de landen en eilanden van het Caribisch deel van het Koninkrijk als transitland fungeren voor cocaïne-transporten vanuit Zuid-Amerika naar Europa, de Verenigde Staten en Canada. Ook is bekend dat de eilanden en landen een eindbestemming zijn voor illegale geldstromen die in de Cariben worden witgewassen. Tot zover niets nieuws onder de Caribische zon. De schaal waarop transnationaal georganiseerde criminele groeperingen opereren en de wijze waarop zij hun criminele activiteiten uitvoeren, is echter wel veranderd en dit plaatst rechtshandavingsinstanties in het Caribisch deel van het Koninkrijk voor onmogelijke opgaven. Hoe kun je als kleinschalige eilanden de strijd aangaan met transnationale groeperingen die opereren als multinationals en gebruikmaken van legale infrastructuren en beschikken over alle technologische mogelijkheden om hun grootschalige illegale handel te drijven? Zonder ruimhartige steun vanuit het Koninkrijk is dit niet mogelijk. Daarbij komt dat het de vraag is van wie het probleem is. Is dit het probleem van de transitlanden of is dit het probleem van de landen waar het aanbod en de vraag naar illegale drugs vandaan komen. Er wordt wel gezegd dat de eilanden witwasparadijzen zijn, maar wiens witwasparadijzen zijn het eigenlijk? In deze position paper wordt beargumenteerd dat het Koninkrijk meer zou moeten doen om het Caribisch deel van het Koninkrijk te ondersteunen bij de aanpak van transnationaal georganiseerde criminaliteit. Het is een gedeeld probleem en de huidige ondersteuning is te beperkt. Wat nodig is, is een 'whole-of-kingdom-benadering'.

Dreigingen

Geweld en transnationaal georganiseerde criminaliteit worden in wetenschappelijke literatuur en rapporten van internationale organisaties gezien als de grootste urgente criminaliteitsproblemen in de Caribische regio. Landen als Trinidad en Tobago, Jamaica, de Bahama's, Puerto Rico en de Dominicaanse Republiek staan al langer bekend als landen met veel criminaliteit en hoge moordcijfers. Recent zijn ook diverse kleinere, tot dan toe redelijk veilige, eilanden aan die lijst toegevoegd, waaronder Saint Vincent en de Grenadines, Turks- en Caicoseilanden en Saint Lucia.¹ Deze ontwikkelingen zijn zorgelijk. De stijgingen van de geweldscijfers worden geweten aan de toevloed van vuurwapens uit de Verenigde Staten, de aanwezigheid van bendes en het gewelddadige karakter van de handel in illegale drugs.² In het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn geen stijgingen van moordcijfers te zien. In Curaçao zijn de moordcijfers zelfs sterk gedaald: van 27 in 2017 naar 8 in 2022. Dat is nog geen reden om de vlag uit te hangen. Het kan ook een teken zijn dat de drugsmarkt op de eilanden zo stabiel is dat het gebruik van geweld minder vaak voorkomt.³ Op alle eilanden bestaan echter wel zorgen over de hoeveelheid vuurwapens die in omloop zijn en over geweldsincidenten onder de jeugd, maar geweld als bijproduct van georganiseerde drugscriminaliteit lijkt op dit moment niet de grootste dreiging te zijn voor het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Dit is anders voor transnationaal georganiseerde criminaliteit. In het rapport ‘*Next Generation Organised Crime*’ schrijft het *The Hague Centre for Strategic Studies* (HCCS) dat de hedendaagse georganiseerde misdaad bestaat uit ‘steeds flexibelere, gedecentraliseerde, technologisch geavanceerde en veerkrachtige handelsnetwerken’ die ‘met behulp van complexe financiële en bedrijfsstructuren, criminele financiële structuren opzetten om het werkelijke economische eigendom van fondsen te verbergen achter een vernislaag van legale commerciële activiteiten’. Hoewel er nauwelijks diepgaand onderzoek is verricht naar transnationaal georganiseerde criminaliteit in de landen en eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk, blijkt uit de beschikbare bronnen dat de patronen die het HCCS schetst in meer of mindere mate zichtbaar zijn. Onderzoeksorganisatie *InSight Crime* stelt vast dat de landen als transitlanden nog steeds een rol spelen in de internationale drugshandel, al is het geen grote rol.⁴ In de *National Risk Assessments Money Laundering* van Curaçao, Aruba en Caribisch Nederland wordt geconstateerd dat er onder meer hoge risico’s zijn op witwassen via vastgoed, rechtspersonen en *trade-based money laundering*.⁵ Voor witwassen geldt dat de landen voornamelijk transit- of afzetlanden zijn.

Daarnaast wordt een toename van cybercrime gezien en de landen en eilanden hebben te maken met mensenhandel en mensensmokkel. Voor de Benedenwindse eilanden gaat het onder andere om de smokkel van migranten uit Venezuela. De ontwikkelingen in Venezuela blijven zorgen baren en er zijn aanwijzing dat de dreiging voor de Caribische landen weer zal toenemen.⁶ Dit jaar worden verkiezingen gehouden en president Maduro zal er volgens *InSight Crime* alles aan doen om aan de macht te blijven. Ook wordt een nieuwe toename verwacht van Venezolaanse vluchtelingen. Deze vluchtelingen lopen het risico om in het buitenland te worden uitgebuit door de *Tren de Aragua*, een van de grootste, internationaal actieve, criminele netwerken uit Venezuela. Of de *Tren de Aragua* ook op de eilanden actief is, is niet duidelijk. Er zijn wel andere buitenlandse criminelen op de eilanden te vinden. De Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) stelt dat ‘de eilanden van het Koninkrijk aantrekkelijk zijn voor criminelen uit de regio waaronder Suriname, maar ook voor misdaadbendes uit Nederland en andere Europese landen.’⁷ Uit dit overzicht van dreigingen blijkt dat het in Caribisch deel van het Koninkrijk vooral gaat om ‘import’ van criminaliteit. De problemen zijn niet van eigen bodem.

Knelpunten

Hierboven kwam al aan de orde dat transnationale netwerken uitermate flexibel zijn en voor een soepel verloop van hun illegale logistieke processen alle denkbare technologische middelen en deskundigheid kunnen inzetten. Dit maakt het veelkoppige fenomeen al moeilijk te bestrijden door grote, rijke landen, laat staan door kleinschalige eilanden die hetzelfde, maar dan met weinig mensen en beperkte middelen moeten doen. De schaalgrootte maakt de rechtshandhaving kwetsbaar en volgens de AIV maken criminele organisaties uit Nederland en andere Europese landen daar misbruik van.⁸ De AIV stelt verder dat het ‘Koninkrijk de bestrijding van grensoverschrijdende (drugs)criminaliteit lange tijd onvoldoende prioriteit gegeven. Een belangrijke verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij Nederland, dat zelf is uitgegroeid tot de belangrijkste ‘draaischijf’ in Europa voor de cocaïnehandel en de grootste exporteur van synthetische drugs ter wereld.’

---

¹ <https://insightcrime.org/news/insight-crime-2023-homicide-round-up/>.

² Griffith, 2023.

³ Schneider, 2013.

⁴ InSight Crime, 2020.

⁵ Bij trade-based money laundering gaat het om het gebruikmaken of opzetten van handelsstructuren om crimineel geld wit te wassen (<https://www.amlc.nl/wat-is-trade-based-money-laundering-tbml/>).

⁶ <https://insightcrime.org/news/venezuela-2024-elections-and-criminal-consolidation/>

⁷ AIV, 2020.

⁸ AIV, 2020.

Hoewel geconstateerd kan worden dat het Koninkrijk de afgelopen jaren meer heeft bijgedragen aan de bestrijding van ondermijning in het Caribisch deel van het Koninkrijk gaat het in het debat over de aanpak van ondermijning vaak om de nationale belangen van het land Nederland en worden de Caribische landen soms vergeten of het is voor hen niet mogelijk te participeren en gebruik te maken van bepaalde fondsen. Bij internationale initiatieven komen de landen vaak ook niet in aanmerking voor steun en internationale organisaties nemen hen vaak niet mee in onderzoeken omdat ze onderdeel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Het Caribisch deel van het Koninkrijk valt tussen wal en schip. In het Europese deel van het Koninkrijk en door internationale organisaties is in de achterliggende periode veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar ondermijning en zijn allerlei initiatieven ondernomen om ondermijning te bestrijden en weerbaarheid te vergroten. In het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn deze initiatieven doorgaans niet bekend. De Caribische werkelijkheid ligt letterlijk en figuurlijk ver weg van de Haagse werkelijkheid en de landen kunnen door de staatkundige verhouding meestal niet rechtstreeks deelnemen aan internationale verbanden. Het blijkt ook niet altijd vanzelfsprekend dat met de landen wordt afgestemd over de belangen van het Caribisch deel van het Koninkrijk en dat die worden meegenomen.

Een laatste knelpunt is dat de investeringen vanuit het Koninkrijk in de bestrijding van ondermijning voor een belangrijk deel gericht zijn op de repressieve kant van de rechtshandhaving en daarmee is het vooral symptoombestrijding. Transnationale netwerken maken gebruik van kwetsbaarheden in de samenlevingen waarin zij zich nestelen. Ze kunnen opereren in landen omdat er een voedingsbodem is. Die voedingsbodem wordt gecreëerd door ongelijkheid, armoede, gebrek aan scholing en andere mogelijkheden voor jongeren om zich te ontwikkelen, psychische problematiek, verslavingen en andere sociale problemen. Voor een duurzame aanpak van ondermijning binnen het Koninkrijk is ook ondersteuning nodig die gericht is op het aanpakken van deze onderliggende problemen.

Tot slot

Dat er criminele banden zijn tussen het Europese deel van het Koninkrijk en het Caribische deel van het Koninkrijk is duidelijk. De band met het land Nederland maakt het Caribisch deel van het Koninkrijk aantrekkelijk voor transnationale netwerken. Nederland is niet alleen een belangrijk transitland voor drugs maar ook een afzet- en productieland. De vraag naar cocaïne vanuit Nederland is groot. Ook wordt vanuit Nederland geld witgewassen in de Caribische landen. De vier landen binnen het Koninkrijk zijn nauw met elkaar verbonden en criminaliteit in het ene land kan consequenties hebben voor het andere land. Dit maakt de strijd tegen transnationale criminaliteit tot een gedeeld probleem dat alleen in gezamenlijkheid effectief kan worden bestreden. Om de weerbaarheid tegen ondermijning te verhogen wordt in de literatuur aanbevolen een brede holistisch benadering te hanteren, de zogeheten whole-of-government-benadering waarin alle overheidsinstanties zich vanuit hun eigen taakgebied richten op de bestrijding van transnationale criminaliteit en de gevolgen daarvan. De interventies moeten het systeem beïnvloeden dat ervoor zorgt dat illegale activiteiten kunnen plaatsvinden.⁹ Het Koninkrijk is te zien als een dergelijk systeem van onderling afhankelijkheden. Daarom wordt voorgesteld de whole-of-government-benadering te vervangen door een whole-of-kingdom-benadering waarbij alle organisaties binnen het Koninkrijk met elkaar werken aan een weerbaar Koninkrijk der Nederlanden.

Willemstad, 28 maart 2024

---

⁹ Ellis, 2018.

Gebruikte bronnen

AIV. (2020). *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied. Noodzakelijke stappen voor een toekomstbestendig Koninkrijksverband*. Den Haag: Adviesraad Internationale Vraagstukken.

Bastrup-Birk, J., Frinkling, E., Arentze, L., De Jong, E., & Bekkers, F. (2023). *Next Generation Organised Crime. Systemic change and the evolving character*. Den Haag: The Hague Centre for Strategic Studies.

Ellis, R. E. (2018). *Transnational Organized Crime in Latin America and the Caribbean: From Evolving Threats and Responses to Integrated, Adaptive Solutions*. Lanham: Lexington Books.

Financial Intelligence Unit Aruba. (2021). *Aruba National Money Laundering Risk Report*. Aruba: Financial Intelligence Unit Aruba.

Global Initiative against Transnational Crime. (2021). *Global Organized Crime Index 2021*. Switzerland: Global Initiative against Transnational Crime.

Griffith, I. (2023). *The Crime Conundrum in the Caribbean*. DC & NYC: Global Americans.

InSight Crime. (2020). *Latin America Organized Crime Study for the Kingdom of the Netherlands*. Bogota: InSight Crime.

Nauta, O., Piepers, N., & Van Egmond, P. (2022). *Versterken rechtstaat. Beleidsdoorlichting artikel 1 Rijksbegrotingshoofdstuk IV, Koninkrijksrelaties*. Amsterdam: DSP.

Schargrodsky, E., & Freira, L. (2021). Inequality and Crime in Latin America and the Caribbean: New Data for and Old Question. UNDP LAC Working Paper No.13. Background Paper for the UNDP LAC Regional Human Development Report 2021. New York: UNDP LAC.

Schneiden, S. (2013). Violence, organized crime, and illicit drug markets: a Canadian case study. *Sociologia, Problemas e Práticas*, pp. 125 - 143.

Transparencia Venezuela. (2020). *Organised Crime and Corruption in Venezuela*. Caracas: Transparencia Venezuela.

UNODC and EUROPOL. (2021). *The illicit trade of cocaine from Latin America to Europe – from oligopolies to free-for-all? Cocaine Insights 1*. Vienna: UNODC.

Van der Zee, S. (2019). *Regionaal Criminaliteitsbeeld. Trends in de Dutch Caribbean 2020 - 2022*. Willemstad.

Van der Zee, S. (2021). *Update regionaal criminaliteitsbeeld. Trends in de Dutch Caribbean 2022 - 2023*. Willemstad, Curaçao.